

DOPRAVNÁ VÝCHOVA

Inovovaný školský vzdelávací program Vzdelanie pre život

Inovovaný učebný plán

Dopravná výchova	5. roč.
Inovovaný štátny vzdelávací program	0
Inovovaný školský vzdelávací program	1
Spolu	1

1. Charakteristika učebného predmetu

Doprava je neodmysliteľnou súčasťou života každého človeka. Každý z nás je deň čo deň účastník cestnej premávky. Pri ceste do práce, do školy, ako aj pri ceste za akýmkoľvek osobnými záujmami sa každý z nás stáva účastníkom cestnej premávky či už ako chodec, cyklista, cestujúci v prostriedkoch hromadnej prepravy, vodič motorového vozidla a pod.

Okrem pozitívnych stránok, ktoré so sebou doprava prináša, najmä v zmysle uspokojovania materiálnych a kultúrnych potrieb človeka, má doprava a motorizmus aj veľa záporných stránok. Jednou z najzávažnejších negatívnych stránok od samých začiatkov vzniku automobilizmu až po dnešok to boli a sú dopravné nehody. S rozvojom motorizmu sa ich počet zvyšuje. Pri dopravných nehodách dochádza k stratám na životoch, k ťažkým úrazom, často s trvalými následkami. Neúmerne je počet dopravných nehôd, ktorých účastníkmi sú deti v mladšom a staršom školskom veku.

Akýkoľvek druh pohybu v cestnej premávke je nemysliteľný bez adekvátneho poznania a rešpektovania pravidiel cestnej premávky, teda platných všeobecne záväzných právnych predpisov pre túto oblasť. Učebný predmet a nepriamo celá vzdelávacia sústava pripravuje ľudí na život v premávke na pozemných komunikáciách. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že škola je základnou a najdôležitejšou zložkou tohto systému. Základné vedomosti, zručnosti a návyky zamerané na bezpečné správanie sa v rôznych dopravných situáciách získavajú deti najmä prostredníctvom školy.

Učivo predmetu Dopravná výchova je povinnou súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov základných škôl. Svojim špecifickým obsahom a zameraním cieľavedome pôsobí na mravné, intelektuálne, fyzické a psychické vlastnosti žiakov. Úlohou dopravnej výchovy v školách je postupne pripraviť deti na samostatný pohyb v cestnej premávke - ako chodcov alebo cyklistov - pričom je potrebné mať na zreteli aj aspekt výchovy budúcich vodičov motorových vozidiel. Realizácia učebnej činnosti sa uskutočňuje v objekte školy, na detských dopravných ihriskách (ďalej len DDI) alebo v bezpečných priestoroch v okolí školy.

2. Ciele učebného predmetu

Ciele dopravnej výchovy na ZŠ sú zamerané na všetky tri oblasti osobnosti žiaka, na oblasť *kognitívnu, afektívnu a psychomotorickú*. Je prirodzené, že nie pri každej téme sú v rovnakej miere rozvíjané všetky tri zložky osobnosti žiaka. Vyučujúci má dbať o to, aby na úkor osvojenia jednotlivých faktov a zručností nezanedbal rozvíjanie osobnosti žiaka z tejto oblasti do takej miery, ako ho umožňujú jeho osobné dispozície, vek, fyzická vyspelosť, atď.

Ciele sú zostavené v zmysle týchto kritérií :

- a) Pochopiť funkcie dopravy ako riadeného systému vymedzeného všeobecne záväznými právnymi predpismi,
- b) formovať mravné vedomie a správanie sa v zmysle morálnej a právnej zodpovednosti pri chôdzi a jazde v cestnej premávke,
- c) osvojiť si zásady bezpečného správania sa v cestnej premávke podľa všeobecne záväzných právnych predpisov, ako chodec, cyklista, cestujúci (spolujazdec),
- d) naučiť deti pozorovať svoje okolie, vyhodnocovať situáciu z hľadiska bezpečnosti a aplikovať návyky bezpečného správania sa v cestnej premávke v praktickom živote,
- e) zvládnuť techniku chôdze a jazdy na bicykli,
- f) zvládnuť základné taktické prvky chôdze a jazdy v cestnej premávke,
- g) pochopiť význam technického stavu a údržby vozidiel pre bezpečnú jazdu v cestnej premávke a prakticky zvládnuť základné úlohy údržby bicykla,
- h) uvedomiť si význam technických podmienok dopravy a zariadení ovplyvňujúcich bezpečnosť cestnej premávky,
- i) pochopiť význam komunikácie a kooperácie medzi účastníkmi cestnej premávky, naučiť sa predvídať potenciálne riziká vyplývajúce z povahy vozovky, dopravnej situácie a správania sa iných účastníkov cestnej premávky, učiť sa predvídať a reagovať na chyby

druhých,

- j) pochopiť význam a úlohy policajtov pre bezpečnú a plynulú premávku na cestách,
- k) osvojiť si zásady, ale aj zručnosti a návyky súvisiace s poskytovaním prvej pomoci zranenej osobe pri dopravnej nehode,
- l) osvojiť si základné zručnosti a zásady správania sa pri dopravnej nehode.

V priebehu vyučovania je potrebné vytvárať tieto kompetencie:

Kompetencia v oblasti poznávania:

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci mohli:

- Poznať dopravné značky a riadiť sa podľa nich.
- Bezpečne chodiť po chodníku a po ceste.
- Brať ohľad na ostatných účastníkov cestnej premávky.
- Kultúrne sa správať na cestách a v dopravných prostriedkoch.

Kompetencia riešiť problémy:

- Zavolať alebo poskytnúť pomoc pri dopravnej nehode.
- Pozorovať svoje okolie a vyhodnocovať ho z hľadiska bezpečnosti.
- Ovládať bezpečnú jazdu na bicykli.

Výsledkom výchovy a vzdelávania v oblasti bezpečnosti v cestnej premávke je okrem osvojenia si rôznych poznatkov a pravidiel cestnej premávky aj nadobudnutie konkrétnych zručností, ale aj návodov na riešenie určitých dopravných situácií. Z uvedeného dôvodu obsah vzdelávania členíme do nasledovných oblastí a veku primerane ho spracovávame pre jednotlivé kategórie žiakov.

3. Témy, tematické okruhy

Tematické celky: 3.1. Teoretické znalosti pravidiel cestnej premávky

3.2. Dopravné značky a zariadenia

3.3. Praktické cvičenia

3.4. Taktika bezpečného správania a jednania pri chôdzi

3.5. Podmienky premávky na cestách

3.6. Technické podmienky prevádzky dopravných prostriedkov

4. Požiadavky na výstup

4.1. Teoretické znalosti pravidiel cestnej premávky

<i>Požiadavky na výstup</i>	<i>Obsah, obsahový štandard</i>
Žiak na konci: <ul style="list-style-type: none"> - vie sa chovať primerane a ohľaduplne - neohrozuje bezpečnosť a plynulosť cestnej premávky - vie základné pravidlá pohybu účastníkov cestnej premávky - uvedomuje si nebezpečenstvá pri vstupe na vozovku	Základné ustanovenia o povinnostiach účastníkov cestnej premávky: chodcov, vodičov (spolujazdcov, prepravovaných osôb), a ich spôsobilosti v zmysle zákonnej normy -, dodržiavať dopravné značky, počúvať pokyny a výzvy policajtov. Poslanie, činnosť a kompetencie dopravnej polície.

4.2. Dopravné značky a zariadenia

<i>Požiadavky na výstup</i>	<i>Obsah, obsahový štandard</i>
Žiak na konci: <ul style="list-style-type: none"> - chápe zmysel dodržiavania dopravných značiek. - dodržiava pokyny dopravných značiek - vie pomenovať dopravné značky a poznať ich význam - vie roztriediť dopravné značky	Nebezpečné stúpanie, Nebezpečné klesanie, Najvyššia dovolená rýchlosť, Koniec najvyššej dovolenej rýchlosti.

4.3. Praktický výcvik

<i>Požiadavky na výstup</i>	<i>Obsah, obsahový štandard</i>
Žiak na konci: <ul style="list-style-type: none"> - vie zvážiť svoje možnosti a schopnosti na bezpečné zvládnutie terénu - vie zvládnuť jazdu na bicykli aj v sťažených podmienkach s dôrazom na vlastnú bezpečnosť - uplatniť v praxi poznatky z pravidiel cestnej premávky	Technika jazdy na bicykli v sťažených podmienkach, v teréne (prudké klesanie a stúpanie), jazda vodou, v blate, v piesku, prechádzanie náročnejšou jazdou zručnosti na bicykli (ako disciplíny celoštátnej dopravnej súťaže Na bicykli bezpečne).

4.4. Taktika bezpečného správania a jednania pri chôdzi a jazde v cestnej premávke

<i>Požiadavky na výstup</i>	<i>Obsah, obsahový štandard</i>
<p>Žiak na konci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pri plánovaní zvažuje aj možnosti svojich spolujazdcov. - dokáže naplánovať jednoduchý výlet do okolia - vie analyzovať riziká pohybu po križovatke - pozorovať a vyhodnocovať hustotu dopravy - ovláda základné zručnosti orientácie v priestore	Vedieť plánovať trasy ciest a výletov z hľadiska bezpečnosti a plynulosti (hustota premávky, druh cesty, charakter cesty, vzdialenosť, čas).

4.5. Podmienky premávky na cestách

<i>Požiadavky na výstup</i>	<i>Obsah, obsahový štandard</i>
<p>Žiak na konci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - si uvedomuje morálnu a právnu zodpovednosť k ostatným účastníkom cestnej premávky - vie určiť podľa automapy druh pozemnej komunikácie - dokáže vymenovať a charakterizovať druhy dopravy - pozná ekologické dôsledky vplyvu dopravy na živ. prostredie - vie charakterizovať auto ako dopravný prostriedok - určí podľa automapy druhy pozemnej komunikácie	Druhy pozemných komunikácií podľa určenia: diaľnice, cesty, miestne komunikácie, účelové komunikácie, sieť diaľnic a ciest pre motorové vozidlá, medzinárodné cesty.

4.6. Technické podmienky premávky vozidiel

<i>Požiadavky na výstup</i>	<i>Obsah, obsahový štandard</i>
<p>Žiak na konci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - chápe význam správnosti partnerského vzťahu medzi účastníkmi premávky - vie identifikovať najjednoduchšie závady na bicykli	Údržba bicykla - jednoduché opravy, správne nastavenie výšky a sklonu sedla a riadidiel, napnutie reťaze, demontáž a montáž kolesa, oprava vzdušnice.

<ul style="list-style-type: none"> - vie správne určiť druhy bycikla podľa určenia - dokáže vyrobiť jednoduché dopravné značky 	
--	--

5. Metódy a formy– stratégie vyučovania

Z hľadiska riadenia vyučovania a uplatňovania vyučovacích metód budeme používať hravé a zážitkové spôsoby práce so žiakmi. Mimoriadne dôležitú úlohu má nácvik vhodného a bezpečného dopravného správania v simulovaných i reálnych dopravných situáciách.

Na 2. stupni pri získavaní teoretických poznatkov budeme rozvíjať tvorivosť žiakov tým, že v tímoch budú pracovať na **projektoch** zameraných na bezpečnosť cestnej premávky a výsledky budú prezentovať pred spolužiakmi.

Veľmi dôležitá je aj problematika vlastného usmerňovania procesov správania sa žiaka. Otázky auto regulácie správania sú tesne späté s problémom výchovy a vzdelávania, s problémom prevzatia a zvnútornenia morálnych a iných svojich cieľov i hodnôt a noriem spoločnosti. Auto regulácia je základom disciplíny a prevencie zlyhania. Ide o sebariadenie, sebausmerňovanie nielen správania, ale aj myslenia a cítenia či prežívania. V tejto súvislosti je dôležité využívať vo vyučovaní dopravnej výchovy metódy **auto regulácie a sebariadenia** (hodnotenie správania sa samých seba v dopravnej situácii).

Vo vyučovaní dopravnej výchovy budeme vo väčšej miere **využívať informačné a komunikačné technológie**. **Využitie digitálnych programov** vo výučbe má svoje miesto, pretože žiak aktívne prijíma nové informácie tým, že musí riešiť rôzne zložité situácie a navyše hravým spôsobom sa u neho rozvíja digitálna gramotnosť.

V metódach **participatívne** metódy (dialóg, diskusia), inscenačné metódy (metódy hrania rol), **brainstormingové** metódy (burza dobrých nápadov), **kognitívne metódy**, **zážitkové metódy**, **skúsenostné metódy** a pod.

Dôležitou súčasťou dopravnej výchovy žiakov základných škôl je osvojenie si poznatkov, ale aj nadobudnutie zručností a návykov súvisiacich s poskytovaním prvej pomoci zraneným osobám pri dopravnej nehode - organizácia **besied a kvízov** o bezpečnosti cestnej premávky, účasť obetí dopravných nehôd, DVD nahrávky dopravných nehôd.

Ďalšou veľmi dôležitou súčasťou dopravnej výchovy je príprava žiakov k skutočnosti, že „na ceste nie sú sami“ - čo vedie k potrebe **kooperácie** medzi účastníkmi cestnej premávky a k potrebe dokázať predvídať správanie iných účastníkov vrátane ich chýb.

a) Metodické formy výučby - sú priamym prejavom danej metódy pri osvojovaní obsahu výučby. Ide tu o metodické usporiadanie obsahu výučby do účelnej formy. Demonštračné formy postupu činnosti - ukážky riešenia úloh, zostavenia plánu, ukážky predmetov, javov, zobrazení formy samostatnej práce, experimentálne a teoretické cvičenie, písomné a grafické práce, riešenie testu, počítačovej prezentácie.

b) Sociálne formy výučby

- pri týchto formách výučby ide o usporiadanie výučby vzhľadom k jej subjektom (učiteľovi a žiakom):

- frontálna práca
- individuálna práca
- skupinová práca

c) Organizačné formy výučby

- vyučovacia hodina
- súťaž
- domáca práca
- jazda na bicykli na dopravnom ihrisku

Zručnosti môžu žiaci nadobudnúť aj prostredníctvom ÚC v 5. ročníku v rámci činností Ochrana života a zdravia. Postupným oživovaním činnosti na DDI sa vytvorí podmienky na osvojenie si vedomostí a získanie potrebných zručností v oblasti poskytovania prvej pomoci aj v rámci praktického výcviku na DDI.

6. Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania budeme používať tieto učebné zdroje:

Učebnica: Dopravná výchova pre 5. – 9. ročník základnej školy, PhDr. Mária Kožuchová, CSc. a kol., 2013

Metodická príručka pre učiteľov základných škôl: Doprava, Mgr. Jana Šimonovičová, 2004

Odborná literatúra:

P. Režucha – D. Zimányová: Chodím, chodíš, chodíme, Bratislava Orbis Pictus Istropolitana 1994

P. Režucha – D. Zimányová: Jazdím, jazdíš, jazdíme, Bratislava Orbis Pictus Istropolitana 1994

M. Fábryová a spol.: Bezpečne s Bezpečkom, Bratislava

Didaktická technika:

- počítačová učebňa s pripojením na internet
- multimediálne CD.

Materiálne výučbové prostriedky:

- prezentácie,
- výučbové CD,
- edukačné programy,
- literatúra.

Internetové zdroje:

http://www.zborovna.sk/kniznica.php?action=show_version&id=23874

<http://www.mladyzachranar.sk/Default.aspx>

<http://www.becep.sk/index.php/prevenicia/bezpenos-cyklistov>

<http://www.becep.sk/index.php/prevenicia/bezpenos-chodcov>

www.infovekacik.infovek.sk

www.skolahrou.cz

www.zachranari.sk

<http://www.andrea-ucitelka.tym.cz/vychovy.html>

<http://skd-snp.blog.cz/0806/dopravna-vychova-chodec-v-cestnejprestavke>

7. Hodnotenie predmetu

Vyučovací predmet dopravná výchova budeme v 5. ročníku vyučovať podľa inovovaného školského vzdelávacieho programu. Priebežné a súhrnné hodnotenie vo vyučovacom predmete dopravná výchova budeme vykonávať formou klasifikácie.

Hodnotenie žiakov bude aj v tomto školskom roku v súlade s platnou legislatívou - Metodickým pokynom č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy.